

บทที่ ๔

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยตั้งเป้าหมายเพื่อตอบปัญหาที่ต้องการทราบตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ๒ ประการ คือ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการบริหาร องค์กรตามหลักการทั่วไปและเพื่อวิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า

ด้านแนวคิด ทฤษฎีและหลักการบริหารองค์กรตามหลักการทั่วไป พบว่า ในสมัย พุทธกาลพระพุทธเจ้าได้ทรงวางแนวคิด หลักการสร้างองค์กรโดยการโน้มน้าวบุคคลให้มีความเห็น และศรัทธาในสิ่งที่พระพุทธองค์เห็นว่าหลักธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสรู้นั้นเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สรรพ สัตว์พ้นจากบ่วงกรรมและความทุกข์ได้ คือ อริยสัจ ๔ และการบริหารองค์กร พระองค์ทรง มอบหมายให้มีการปกครองดูแลในรูปแบบของ “สังฆะ” ภายใต้หลักการอยู่ร่วมกันเรียกว่า หลัก สาราณียธรรม ๖ และ หลักอภิปรายธรรม ๗

ในปัจจุบันบ้านเมืองได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะ การบริหารการของคณะสงฆ์ เปลี่ยนเป็นรูปแบบของ “องค์กรคณะบุคคล” เป็นองค์กรการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ เรียกว่า “มหาเถรสมาคม” มีอำนาจสูงสุดในการดูแลบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้งหมด โดยมีสมเด็จพระ ญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เป็นประมุขสูงสุด มีพระราชบัญญัติ การคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่าแนวคิด และหลักการบริหารในสมัยพระพุทธองค์ มีสายการปกครอง บังคับบัญชาค่อนข้างสั้น เนื่องจากพระภิกษุมีจำนวนน้อย มีการยกย่องผู้มีความรู้ความสามารถใน ลักษณะเอกทัศกะ คือลักษณะของผู้ชำนาญการที่เป็นแบบอย่างในการการประพฤติปฏิบัติที่ควร ทำตาม มีพระอุปชฌาย์ให้การอุปสมบทแทนพระพุทธองค์ ดูแลกันในลักษณะสัทธิวิหาริก และ อันตเวาสิก มีการทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบของ “สังฆะ” ที่ดูแลมีความลงตัวในการบริหาร

สำหรับการสร้างองค์กรและการบริหารในสมัยปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แนวคิดและหลักการในการสร้างองค์กร โดยภาครัฐเป็นผู้กำหนดและการบริหารองค์กรที่จะ

โน้มน้าวศรัทธาให้ประชาชนเกิดความสนใจและศึกษาหลักพระธรรมอย่างแท้จริงตามหลักการของพระพุทธเจ้ามีแนวโน้มน้าวว่าจะลดลง ส่วนใหญ่มุ่งการสร้างศรัทธาจิตในลักษณะต่างๆ โดยผ่านกรรมวิธีพราหมณ์ มีพระสงฆ์นั่งปรก มีพิธีกรรมที่เรียกว่าพุทธานิเทศ มีลูกศิษย์ช่วยให้การประชาสัมพันธ์ใหญ่โต ให้ความศรัทธาความเชื่อว่าถ้ามีไว้ในครอบครองแล้วจะทำให้ร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐี แคล้วคลาดจากภัยอันตราย มีเสน่ห์ พุดจาแล้วคนฟังให้ความเชื่อถือมากขึ้น เป็นการให้ความสำคัญในเรื่องของพิธีกรรม ใช้บทสวดที่มีในพระสูตรต่างๆ เป็นเครื่องนำทางโดยที่ประชาชนเป็นเสมือนผู้รับฝ่ายเดียว ซึ่งไม่แตกต่างกับการบูชาอันดัของศาสนาพราหมณ์ โดยที่ประชาชนไม่ได้รับความเห็นที่ถูกต้องจากหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ผิดหลักสัมมาทิฐิ ประชาชนเกิดมิจฉาทิฐิ เป็นการโน้มน้าวเพื่อสร้างศรัทธาทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่ หากจะกระทำพิธีต่างๆ พระสงฆ์ควรโน้มน้าวให้พุทธศาสนิกชนได้รับทราบทุกครั้งว่าพระสูตรต่างๆ ให้ความสำคัญและมีความหมายอย่างไรบ้าง พระสูตรกับวัตถุหากจะให้เกิดมงคลแก่ตนเองควรยึดมั่นในหลักศีล ๕ และการประพฤติธรรมอย่างเนื่องนิตย์อันประกอบด้วยศีล สมาธิและปัญญา ตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

ด้านวิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี พบว่า พระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตโดยมีพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต สร้างความสงบสุขร่มเย็นสืบทอดมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน มีระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้มีศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติและศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด เป็นองค์กรที่บูรณาการกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้การช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินการ โดยนำเอาแนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรในสมัยของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้กับทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถบริหารองค์กรได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุน ส่งเสริมให้การบริหารศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีทั้งที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและทางคณะสงฆ์ มีกรอบนโยบายของทางภาครัฐให้การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาลงสู่ประชาชนอย่างชัดเจน มีระเบียบ กฎหมายรองรับ ส่งเสริมสนับสนุนโดยได้กำหนดไว้ในนโยบายรัฐและกำหนดให้มีหน่วยงานทางราชการให้การสนองงานและงบประมาณอุดหนุน และมอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จัดทำแผนปฏิบัติงานด้านศาสนาตามยุทธศาสตร์ ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์หลักในการจัดทำแผนแม่บทการเผยแผ่

พระพุทธศาสนา ให้มีความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงาน โดยผ่านกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB ของ Gulick and Urwick ตลอดจนได้นำกระบวนการตรวจสอบคุณภาพงาน ของ ดร.เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Dr. W. Edwards Deming) มาร่วมบริหารด้วย พร้อมนำหลักการธรรมประกาศ โนบายของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) มาเป็นแนวคิดในการร่วมเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในบริบทของกระแสสังคมสมัยใหม่อีกแนวทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามแล้วแต่ความคิด หลักการ ทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีของพระพุทธเจ้า หรือทฤษฎีของ Gulick and Urwick ทฤษฎีของ ดร.เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Dr. W. Edwards Deming) ก็ตาม แค่นี้ยังไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้ในการ บริหารองค์กร หากเรานึกถึงกฎธรรมชาติของพระพุทธเจ้า ๕ ประการแล้วจะทำให้เห็นว่ากฎของ ธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิทยาการสมัยใหม่ที่เรานำมาใช้เป็นทฤษฎีทางการบริหาร ซึ่งการ บริหารไม่มีรูปแบบตายตัวขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้น ถ้าหากเรามีวิธีการคิดและบูรณาการเชิง บริหารแล้วจะทำให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพเกินกว่าที่คิดทีเดียว

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปและอภิปรายผลการศึกษา เรื่อง วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี ตามที่กล่าวโดยละเอียด แล้วทำให้ทราบถึง แนวคิด หลักการบริหารองค์กรในพระพุทธศาสนาว่าเป็นอย่างไร รวมถึง วิเคราะห์การบริหารองค์กรของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการศึกษา การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด อุทัยธานีได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะใน ๒ ด้าน ดังนี้

๔.๒.๑ ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาวิจัย ทำให้ทราบถึงแนวคิด หลักการสร้างองค์กรของศูนย์การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในปัจจุบันว่าเกิดขึ้นโดยระบบราชการเพื่อช่วยเหลือสนองงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ให้ดียิ่งขึ้น และมีรูปแบบการบริหารแบบองค์คณะบุคคล คล้ายกับมหาเถรสมาคม มี เจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานกรรมการและมีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็น กรรมการและเลขานุการ เพื่อที่จะได้ช่วยประสานงานและหาแนวทางสนับสนุน ส่งเสริมให้การ เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดผลดี เป็นไปในทางที่เหมาะสม สร้างความเลื่อมใสศรัทธาแก่ พุทธศาสนิกชนและศาสนิกชนอื่นนอกพระพุทธศาสนาให้หันมาสนใจในแนวทางหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาและสามารถรักษา สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงยั่งยืนสืบไปดำรง ตั้งคัมภีร์ด้วยหลักพุทธธรรมได้จริง บนพื้นฐานหลักการและทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่ สามารถสังเคราะห์เข้ากับหลักการบริหารองค์กรอื่นๆด้านสังคมได้อย่างดี ข้อมูลดังกล่าวนี้ควร

ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ทางสื่อต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนทั่วไป เพราะจะได้นำไปเป็นแนวปฏิบัติและส่งผลดีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป

๔.๒.๒ ด้านการนำผลการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลที่ปรากฏในตำราวิชาการ งานวิจัยที่เน้นประเด็นด้านแนวคิด ทฤษฎีและหลักการบริหารองค์กรตามหลักการทั่วไป และการวิเคราะห์การบริหารศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี ทั้งนี้งานวิจัยดังกล่าวสามารถที่จะต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธอื่นๆ เพื่อประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงการศึกษาวิจัยต่อไปใน ๓ ประเด็น ได้แก่

๑. การวางแผนและการประชาสัมพันธ์ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ตามหลักจักษุมา คือมีปัญญามองการณ์ไกล หลักนิสสยสมฺปนฺโน หมายถึง เป็นผู้มีความสัมพันธ์ดีกับเพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น และหลักวิรูโ คือ จัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตามแนวทางสัปปริสสูตร เนื่องจากศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเป็นเรื่องใหม่ ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากประชาชนทำให้ได้รับการสนับสนุนน้อย

๒. การจัดทำสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ควรศึกษา ซึ่งเห็นได้จากการติดต่อประสานงาน การประสานสัมพันธ์และอื่นๆเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว คล่องตัว ซึ่งมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับการนำความก้าวหน้านี้มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคข้อมูลข่าวสารและสิ่งที่สำคัญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ความรู้สื่ที่เป็นอภิวรรณ และอนิภิวรรณ การใช้หลักกาลามสูตร ซึ่งต้องใช้ดุลยพินิจพิจารณาข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริง มาเป็นสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย

๓. การพัฒนาบุคลากร คือ พระนักเผยแผ่ทุกระดับ รวมถึงฤหัสถ์ที่ทำหน้าที่สนองงานให้มีสัมมาทิฐิ มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่ มีแผนการเผยแผ่ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง